

EIX 8: DRETS DELS POBLES

Nous horitzons per als pobles minoritzats i les poblacions vulnerables

Afroditi Sivilia, Sàhara Dempeus

Fotografia de [Marta Mas Girones](#)

A part de les dues autores, en el procés de discussió que ha donat lloc a aquest article hi han participat les següents persones: Rim Nabhan Khilali, Lina Solarte Fuentes, Àlex Meyer Verdejo, Mariona Miret, Enerida Isuf, Ebtisam Chaht Allali, Judit González Medina i João França.

Els drets dels pobles o de les minories estan cada dia més visibilitzats, ja que la contínua mobilitat o migració causada per les polítiques autoritàries i les guerres obliguen a les poblacions establertes en territoris insegurs o ocupats il·legalment a abandonar i buscar la seva sort en altres països més segurs per al seu futur, com són els països europeus, entre els quals Espanya, i especialment Catalunya, que sempre ha estat terra d'acollida per a totes les persones del món.

Malgrat que antigament i en l'àmbit europeu no es feia especial referència als drets dels pobles minoritzats o sense nació, avui en dia les polítiques d'alguns Estats, com el Marroc en relació a la població sahrauí, o Israel en relació a la població palestina, visibilitzen la

situació que han d'afrontar els esmentats col·lectius i la necessitat d'un reconeixement exprés de les violacions de drets humans comeses als seus territoris.

Aquest article té com a principal marc geogràfic la ciutat de Barcelona, ja que sempre ha estat una ciutat acollidora, i avui en dia s'hi detecta un gran nombre de persones pertanyents a pobles minoritzats o sense nació, que afortunadament són ciutadanes barcelonines i estan organitzades, intentant visibilitzar la seva situació. No obstant això, l'article es dirigeix també a l'àmbit autonòmic i estatal a fi d'aconseguir un canvi de tendències a nivell regional o global.

Cal visibilitzar la situació que han d'afrontar els pobles minoritzats i reconèixer les violacions de drets humans comeses als seus territoris

Els drets dels pobles comprenen els col·lectius que han abandonat els seus territoris com a conseqüència d'una guerra o de situacions de pobresa o inseguretat política com són, entre d'altres, el poble sahrauí o el poble palestí, però a més comprèn els col·lectius ja establerts des de fa molts anys en territori espanyol, català o barceloní que intenten visibilitzar els seus problemes i necessitats, com és el cas del poble gitano.

Diagnòstic

En aquest estudi s'ha realitzat una primera part de diagnosi i detecció de les problemàtiques i necessitats més rellevants en referència als drets dels pobles minoritzats. A continuació, s'exposen i es desenvolupen els diferents reptes que han estat identificats combinant una perspectiva global amb una visió de proximitat.

En primer lloc, s'ha identificat com un eix principal en el qual incidir la falta de recursos eficaços per atendre les problemàtiques i necessitats dels col·lectius minoritzats a la ciutat de Barcelona, ja que aquesta mancança perpetua la discriminació i el racisme envers ells. L'exclusió social o laboral, la creació de guetos i la falta d'accés a serveis als quals els altres barcelonins sí que hi tenen de dret deixa aquests col·lectius en situació d'indefensió i promou la marginació. Per aquests motius, aquest és un dels reptes principals que han estat detectats amb perspectiva local i municipal.

A nivell social, la problemàtica que es detecta és la falta d'espais comuns on els col·lectius pertanyents a pobles minoritzats o sense nació puguin lluitar conjuntament pels seus drets, amb la finalitat de poder compartir les seves inquietuds i necessitats respecte les seves situacions de vulnerabilitat. A més de la falta d'espais comuns, es detecta la falta de creació de xarxes de suport mutu entre els diferents pobles residents a Barcelona.

D'altra banda, en les institucions, a més de no existir una representació equitativa dels

pobles minoritzats, hi falten espais en els quals aquests mateixos col·lectius puguin influir en polítiques públiques que incideixen en la gestió dels seus recursos i necessitats, és a dir, hi ha una manca evident de punts de trobada profitosos entre aquests col·lectius i les administracions.

Paral·lelament a la falta d'espais socials i institucionals on els pobles minoritzats haurien de poder expressar les seves necessitats i lluitar pels seus drets com a ciutadans barcelonins, hi ha una clara manca d'atenció a aquestes necessitats, fet que posa encara més en evidència la falta dels esmentats espais. L'exclusió social o laboral que pateixen les persones pertanyents a pobles minoritzats és una realitat que requereix molts canvis estructurals i multifactorials en la nostra societat.

Hi ha una manca d'espais comuns on els col·lectius de pobles minoritzats o sense nació puguin lluitar conjuntament pels seus drets

En segon lloc, un altre dels problemes importants que es van detectar durant el procés d'esbrinament de les necessitats dels pobles minoritaris o sense nació i dels col·lectius vulnerables que resideixen a Barcelona ciutat és la necessitat contínua que els esmentats col·lectius puguin promoure la seva cultura, llengua i història dins del seu propi col·lectiu i especialment entre els més joves, ja nascuts a Barcelona.

A tall d'exemple, el poble gitano que està assentat a Barcelona des de fa milers d'anys sempre ha volgut promoure la seva cultura, història i llengua entre els joves gitans que, pel fet d'haver nascut a Barcelona o a altres llocs d'Espanya, s'eduquen dins del sistema educatiu convencional i no tenen accés a la història o a la cultura del seu poble. El mateix succeeix amb altres minories com són els fills i les filles dels sahrauís o els fills i les filles dels palestins nascuts en territori espanyol. Alhora, és necessari destacar el problema de la falta de la memòria històrica, ja que les noves generacions sovint desconeixen el passat del seu poble i les dificultats que ells van afrontar.

En aquest sentit, el problema que es detecta és la falta d'eines útils per a la creació d'espais comuns en l'àmbit local, on totes les minories i col·lectius vulnerables o sense nació residents a Barcelona haurien de tenir accés amb la finalitat d'aprendre o promoure la seva història, cultura o llengua. A més, la creació d'espais comuns on promoure la història, cultura i llengua compliria una doble funció. D'una banda, els pobles minoritzats que viuen a Barcelona coneixerien les seves arrels i, d'altra banda, els altres ciutadans residents a Barcelona aprendrien la cultura, història i llengua dels esmentats col·lectius, de manera que la visibilització dels problemes d'aquests col·lectius seria efectiva.

En tercer lloc, el problema més important diagnosticat és la falta de conscienciació per part de la població respecte a l'efecte negatiu que produeix el tipus de consum a què estem habituats per a moltes regions del món. Des d'una perspectiva global, l'espoli dels recursos

és l'origen dels grans desplaçaments forçosos i les vulneracions dels drets humans a moltes regions del món [1]. Aquestes polítiques, que enforteixen i mantenen al capitalisme com a únic sistema econòmic per al funcionament global, han obligat molts pobles minoritzats o sense nació a abandonar les seves llars a causa dels conflictes bèl·lics generats per les potències occidentals/neocolonialistes i l'explotació dels recursos per part de les empreses estrangeres. També en moltes ocasions són còmplices de la inestabilitat o la implantació d'un règim a la mateixa regió perquè vetlli pels seus interessos i no per a la integritat i benestar de la població, condemnant-los a viure en condicions infrahumanes.

És absolutament necessari que aquests pobles tinguin el control i gestió dels seus propis recursos i que les potències estrangeres i les seves empreses deixin de perpetuar la inestabilitat i ocupació il·legal dels territoris. Aquesta situació s'ha d'invertir per garantir un estat de pau i prosperitat, així com el desenvolupament social i autonòmic de la població.

L'espoli dels recursos és l'origen dels grans desplaçaments forçosos i les vulneracions dels drets humans a moltes regions del món. El tipus de consum a què estem habituats té efectes molt negatius

A més, des d'una perspectiva local, si fem una mirada més pròxima al nostre entorn com a ciutat podem observar que tant algunes empreses amb seu a Barcelona com la pròpia societat són còmplices de la desgràcia d'aquests pobles. Com a ciutadans no estem prou conscienciats respecte les vulneracions dels drets humans que hi ha darrere de l'obtenció i el consum de certs productes de terres indígenes del Sàhara Occidental i Palestina, productes que com a ciutadans consumim diàriament, permetent així que moltes de les empreses comercialitzadores actuïn amb total impunitat. Finalment, la manca de mecanismes de control contribueix, fins i tot, a la desaparició total dels pobles.

Propostes

Les problemàtiques anteriors poden afrontar-se a través d'unes propostes concretes, que són considerades com les més eficaces i viables. Respecte al primer problema detectat, és a dir, la falta de recursos i serveis eficaços per atendre les necessitats i les problemàtiques dels pobles minoritzats en el context de la ciutat de Barcelona, la proposta inicial consistiria a generar espais de debat capaços d'influir en polítiques públiques que afectin als esmentats col·lectius, ja sigui creant espais nous o actualitzant els ja existents. Aquests espais de debat haurien de ser de participació oberta i de caràcter municipal i local, a fi que es puguin esbrinar i solucionar les necessitats reals dels col·lectius implicats. Els espais que aglutinessin les inquietuds i necessitats dels diferents pobles minoritzats haurien de ser creats per aquests mateixos col·lectius amb l'ajuda i el suport de plataformes o entitats amb experiència com el Consell de Joventut de Barcelona o el CIEMEN [2], entre d'altres.

Alhora, aquests haurien de crear una xarxa conjunta entre tots ells per poder reclamar els seus drets comuns. I hauria de ser d'aquests mateixos espais, conjuntament amb les administracions públiques, d'on sorgissin i es creessin consells municipals que tinguessin prou incidència política com per influir en les polítiques públiques.

A tall d'exemple, actualment ja existeix des de fa més de vint anys el Consell Municipal del Poble Gitano de Barcelona: es tracta d'un òrgan consultiu i de participació per millorar el benestar i la qualitat de vida de la ciutadania gitana a Barcelona. En el cas del poble gitano no es tractaria de crear un espai nou, sinó de millorar el ja existent a un model de consell municipal que tingués més incidència política i més capacitat de millorar la situació de vulnerabilitat en la qual viu la seva gent. A més, aquesta primera proposta podria encaixar dins de les accions previstes per l'Ajuntament de Barcelona en el seu pla d'interculturalitat [3] per avançar cap a una ciutat més inclusiva i lluitar contra les discriminacions.

En relació amb el segon problema diagnosticat, és a dir, la falta d'eines útils per a la creació d'espais comuns en l'àmbit local amb la finalitat de promoure la cultura, història i llengua dels pobles minoritaris o sense nació, la proposta seria la creació d'una plataforma principalment digital, com un catàleg de persones del món cultural, lingüístic, històric o artístic pertanyent als grups minoritzats.

Les persones del món cultural, lingüístic, històric o artístic dels grups minoritzats podrien dipositar les seves obres en una plataforma digital

En aquesta plataforma digital, les persones pertanyents a minories podrien dipositar les seves obres o, de la mateixa manera, les associacions dels pobles minoritaris podrien dipositar llibres històrics o manuals d'aprenentatge de la seva pròpia història o llengua. Tanmateix, i respectant el dret a la no-discriminació, l'accessibilitat hauria de ser per a tots els ciutadans barcelonins, és a dir, no només les persones pertanyents a les minories podrien dipositar les seves obres, sinó també qualsevol altra persona amb interès.

Els principals actors de promoció i finançament d'aquesta plataforma digital serien les mateixes Administracions Públiques. No obstant això, no són els únics que podrien impulsar aquest projecte. Els col·lectius minoritzats, organitzats o no -com és Sàhara Dempeus- amb l'ajuda d'organitzacions no governamentals com la Casa Amaziga o la Fedecat, o amb el suport dels joves de YOUTH ACT!, podrien participar també en la creació de la plataforma digital. Aquesta plataforma digital podria ser un exemple a seguir per part d'altres Estats i convertir-se en una plataforma digital internacional. Per això, és necessari que la proposta es comparteixi amb actors internacionals com la UNESCO, l'ONU i l'Intergrup de drets de les minories i llengües regionals. A més, a nivell regional europeu, el Parlament Europeu és un òrgan important que podria promoure aquesta iniciativa.

Les persones interessades en promoure la creació de la plataforma digital podrien

autoorganitzar-se i, amb la seva pròpia iniciativa, promoure programes a les escoles o als barris, amb la finalitat de sensibilitzar la joventut o els ciutadans de Barcelona de l'existència dels pobles minoritzats i de les necessitats que tenen. Si això s'aconsegueix, Barcelona podria convertir-se en una ciutat exemple de respecte dels drets dels pobles minoritzats i dels col·lectius sense nació.

Finalment, la proposta extreta del tercer problema detectat, que fa referència a la falta de sensibilitat de la població civil sobre el consum de certs productes per la poca ètica amb l'entorn mediambiental i la població autòctona, és la creació d'un arxiu accessible i atractiu per a tota la població, en especial a la més gent més jove, on es poden registrar les diferents empreses amb seu a Barcelona que participin de forma directa o indirecta de l'espoli dels recursos naturals, de la perpetuació de l'ocupació il·legal dels territoris i la discriminació de la població.

Aquest arxiu serviria per fer un pas més enllà i poder crear una plataforma àmplia semblant al funcionament que té el BDS (Boicot, Desinversió, Sancions) [4], però que alhora contempli tots els productes espoliats de comerç i consum per part de la ciutadania de Barcelona. Aquest tipus d'eina serviria per crear campanyes de sensibilització a la població sobre el consum de productes, reflectint així les conseqüències sobre les poblacions afectades, com també la denúncia a les diferents empreses amb seu a la ciutat que siguin participants d'aquest tipus de praxi.

Un exemple proposat per conèixer l'origen i l'ètica dels diferents productes seria la creació d'una aplicació semblant a la YUKA, que utilitza l'escaneig del codi QR per donar certa informació sobre el producte. Aquest tipus d'aplicació seria de gran utilitat per als joves com també per a un altre tipus de consumidors, ja que es pot fer servir amb facilitat i es porta instal·lada al mòbil.

És necessari crear un espai comú on les poblacions afectades pel sistema d'espoli puguin dur a terme accions conjuntes de sensibilització, mobilització i denúncia

Finalment, es detecta la necessitat de crear un espai comú on les poblacions afectades per aquest sistema d'espoli puguin dur a terme accions conjuntes de sensibilització, mobilització de socis i denúncia sempre que ho necessitin, amb el suport incondicional per part de l'administració competent.

Aquestes propostes podrien ser impulsades pels col·lectius afectats i entitats juvenils organitzades amb el suport de l'administració. Es durien a terme en els àmbits local, regional i estatal per arribar al màxim de persones possibles, i durant un llarg termini de temps, per assegurar així una eficàcia més gran a cada una de les accions.

Conclusions

La situació difícil que travessen les poblacions minoritzades o sense nació i els col·lectius vulnerables és una realitat que ningú pot ignorar o ometre. És necessari que tant la nostra societat com els actors administratius locals, autonòmics, estatals o fins i tot globals reconeguin les vulneracions de drets humans a les quals estan sotmeses les minories i els col·lectius vulnerables. Una vegada reconeguda la situació difícil, hi pot haver un canvi radical i es pot aconseguir la creació de nous horitzons.

Les propostes basades en les problemàtiques analitzades van ser curosament triades amb la finalitat que puguin ser plasmades en un futur pròxim. La cessió d'espais de debat per a una major participació política dels pobles minoritzats, la creació d'una plataforma digital per a la promoció de la cultura, història i llengua i la creació d'un moviment educatiu institucional que sensibilitzaria la població respecte els productes de consum són propostes viables que poden dur-se a terme en l'àmbit local.

No obstant això, i malgrat la viabilitat de les propostes, són les institucions, principalment locals, les que tenen la capacitat de fer possible tot el que s'ha exposat anteriorment. Si les institucions locals mostren veritable interès, la societat seguirà el seu exemple a través dels programes de visibilització i sensibilització, i Barcelona pot transformar-se en una ciutat exemple d'interculturalitat; un exemple que estem segurs que seguiran altres ciutats d'arreu, ja que des dels petits canvis s'aconsegueix canviar el món.

REFERÈNCIES I NOTES

- 1 — CFB & SDF (Eds.), Codina, E., Díaz-Bodoque, C., Serra, X. i Sierra, J. (2019). *Los tentáculos de la ocupación: Informe sobre la explotación de los recursos pesqueros del Sáhara Occidental en el marco de la ocupación del Estado marroquí*. Observatorio de Derechos Humanos y Empresas; Shock Monitor. Barcelona. [Disponible en línea](#).
- 2 — CIEMEN és una entitat de la societat civil catalana que treballa per donar a conèixer i promoure la realitat nacional catalana al món, per fer difusió del coneixement dels pobles i nacions sense estat i per defensar-ne els seus drets col·lectius.
- 3 — Ajuntament de Barcelona. *Pla Barcelona Intercultural 2021 - 2030*. [Disponible en línea](#).
- 4 — Boicot, Desinversió i Sancions (BDS) és un moviment de lideratge palestí per la llibertat, la justícia i la igualtat. El moviment BDS sosté el principi elemental que les i els palestins tenen els mateixos drets que la resta de la humanitat. [Més informació en línea](#).

Afroditi Sivilia

Afroditi Sivilia és doctoranda en Dret Internacional Públic i Drets Humans a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Jurista i defensora dels drets humans, és graduada en Relacions Internacionals, Europees i Regionals per la Universitat Panteion de Ciències Polítiques i Socials d'Atenes. També és graduada en Dret per la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. Va fer al seu Màster en Advocacia a la Universitat Oberta de Catalunya.

Sàhara Dempeus

Sàhara Dempeus és un espai de coordinació entre moviments socials, col·lectius, organitzacions i persones joves que s'organitzen per fer activisme en solidaritat amb el moviment de lluita del poble sahrauí des de Catalunya.